

Průvodka

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenčních schopností

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	<i>Příbuznost jazyků</i>
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_01_19
Pořadí DUMu v sadě	19
Vedoucí skupiny/sady	<i>Zdeňka Valčíková</i>
Datum vytvoření	<i>08. 05. 2013</i>
Jméno autora	<i>Tereza Zahradníková</i>
E-mail autora	<i>zahradnikova@gymjev.cz</i>
Ročník studia	<i>1. ročník</i>
Přemět nebo tematická oblast	<i>Český jazyk a literatura</i>
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Tento materiál slouží k seznámení žáků s různými jazyky (zejména indoevropskými) jak po stránce teoretické, tak po stránce praktické prostřednictvím různých cvičení. Inovace: mezipředmětové vztahy, využití ICT

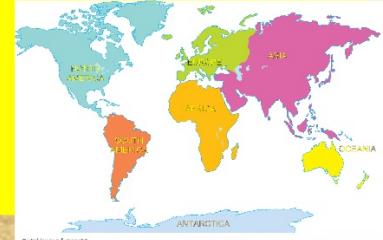
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: CZ.1.07/1.5.00/34.0802

PŘÍBUZNOST JAZYKŮ

- jazyky a jejich vzájemné vztahy bývají nahlíženy různě
- nejrozšířenější je tzv. **polygenetická teorie**, podle níž jazyk nevznikl na jednom místě; míst původu, a tím i tzv. prajazyků, z nichž vznikaly jazyky další, bylo více
- v protikladu k této teorii je tzv. **monogenetická teorie**, podle které jazyky měly vzniknout z jednoho společného základu
- jazyky se seskupují do **jazykových rodin** (skupin), v nichž si jsou jazyky vzájemně podobné; vedle nich také existují jazyky, které jsou **izolované** (nezapadají do žádné z hlavních jazykových rodin)

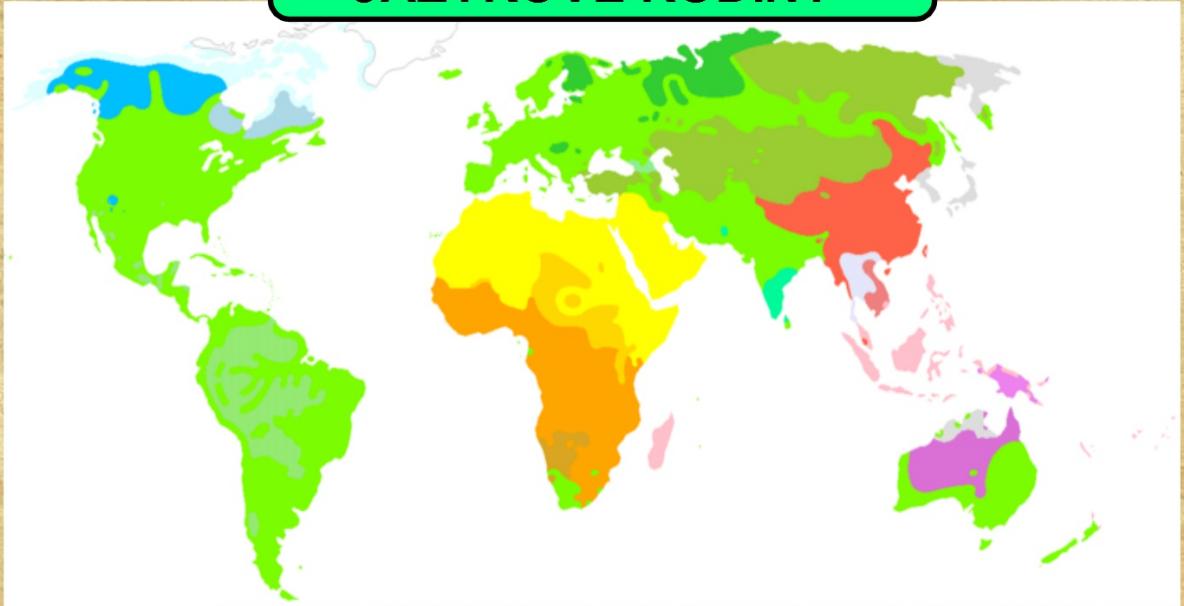

Víte, kolik jazyků na světě existuje?

Které jazyky řadíme mezi světové jazyky a proč?

JAZYKOVÉ RODINY

Autor: Sanao, licence Creative Commons, BY-SA, http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Les_familles_des_langues_sans_legende.png&oldid=1400000, licence CC

■ Indoevropské jaz.	■ Austroasijské jaz.	■ Nigerokonžské jaz.
■ Altajské jazyky	■ Austronéské jaz.	■ Kojšanské jaz.
■ Uralské jazyky	■ Papuánské jaz.	■ Jazyky na-dené
■ Kavkazské jaz.	■ Tajsko-kadajské j.	■ Algické jazyky
■ Drávidské jazyky	■ Afroasijské jaz.	■ Eskymácko-aleutské j.
■ Tibetočínské jaz.	■ Nilosaharské jaz.	■ Izolované jazyky

INDOEVROPSKÉ JAZYKY I.

- zeměpisně nejrozšířenější jazyková rodina na světě
- zastupují dvě velké kulturní oblasti Indie a Evropy; rozšířily se i do původně jazykově odlišných oblastí, jako je Afrika, Amerika a Austrálie
- tato jazyková rodina zahrnuje asi 150 živých jazyků, kterými hovoří jako svou mateřtinou asi 2 miliardy lidí

1) JAZYKY INDOÍRÁNSKÉ

- Indické jazyky - bengálština, romština, hindština, staroindický sanskrt aj.
- Íránské jazyky - afgánština, perština, kurdština aj.

2) JAZYKY ITALICKÉ

Kde je latina
úředním jazykem?

- jsou mrtvé, mluvilo se jimi v době předřímského osídlení
- latina - vyvinuly se z ní jazyky románské

INDOEVROPSKÉ JAZYKY II.

3) ROMÁNSKÉ JAZYKY

4) GERMÁNSKÉ JAZYKY

- Severní
- Západní

5) KELTSKÉ JAZYKY

6) BALTSKÉ JAZYKY

7) ŘEČTINA

8) ALBÁNŠTINA

9) ARMÉNŠTINA

INDOEVROPSKÉ JAZYKY III.

1) SLOVANSKÉ JAZYKY

- všechny slovanské jazyky mají původ ve společné **praslovanštině**
- jejich základním rysem je ohýbání (skloňování a časování), mají společné rysy v mluvnické stavbě i slovní zásobě
- věda, která se zabývá původem, kulturou, dějinami a jazykem Slovanů, se nazývá **slavistika** (zakladatelem byl český obrozenec lingvista Josef Dobrovský)

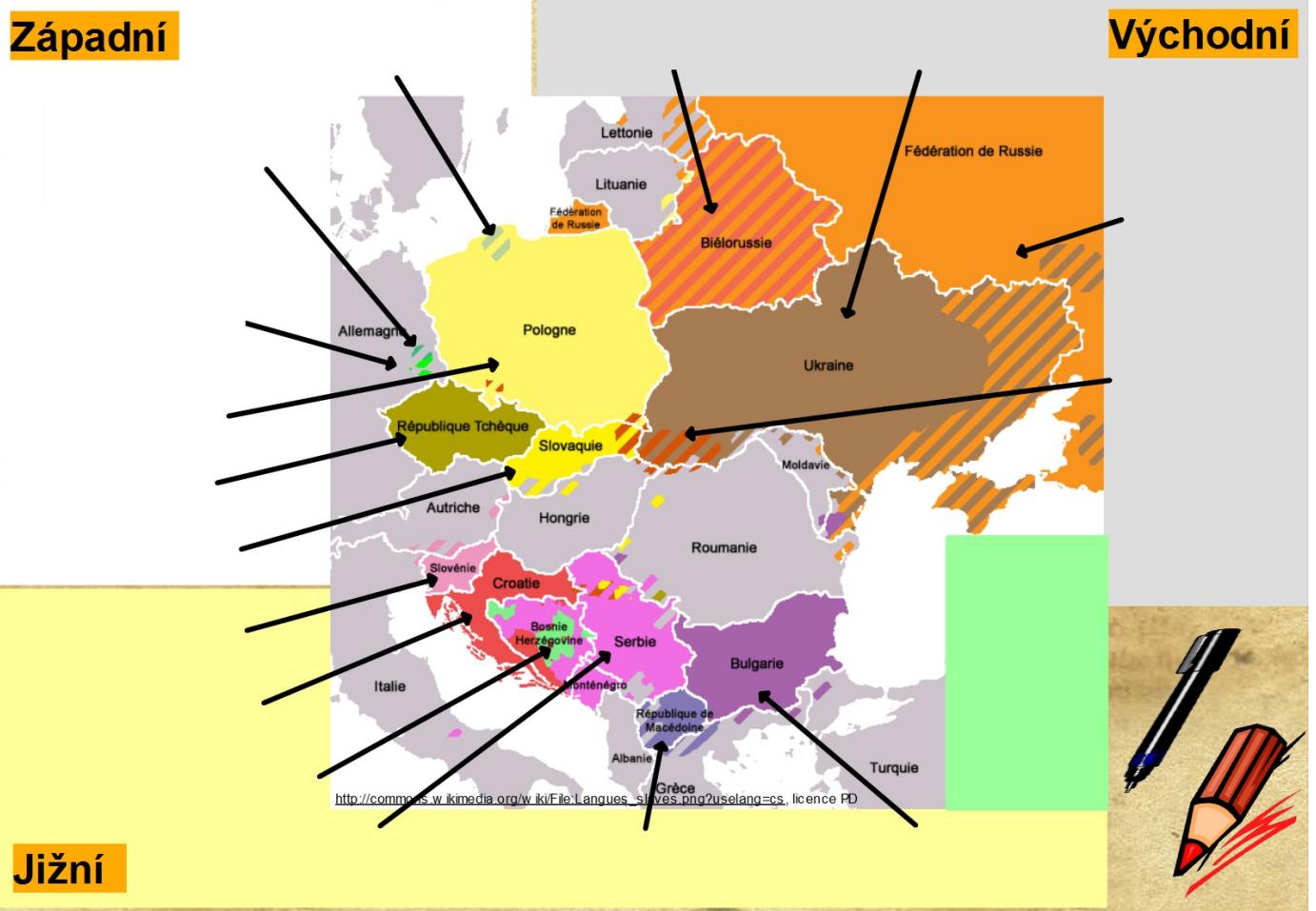
A) Mrtvé slovanské jazyky

- **Praslovanština** - společný prajazyk všech Slovanů, v období asi 2000 př. n. l. až 6. st. n. l.; měla pouze mluvenou podobu
- **Staroslověnština** - patří mezi jihoslovanské jazyky, jde o nejstarší doložený spisovný jazyk slovanský, zapsaný v 9. st. soluňskými bratry Konstantinem a Metodějem na základě makedonského nářečí starobulharského jazyka
- **Polabština** - patří k západoslovanským jazykům, polabštinou mluvilo obyvatelstvo při dolním toku řeky Labe; vymřela v 18. stol.

B) Živé slovanské jazyky

Západní

Východní

TYPY PÍSMA

Все люди рождаются свободными и равными в своём достоинстве и правах. Они наделены разумом и совестью и должны поступать в отношении друг друга в духе братства.¹⁾

ج	خ	ح	ج	پ	ت	ب	ا
پ	ت	س	ش	ر	ز	د	ج
گ	ک	ک	ق	ف	غ	ع	ط
او	ئى	ه	و	ن	م	ل	ك
خ	ش	ص	ض	ذ	ظ	ڭ	اي

- (۱) وای خەۇرۇڭو حارف لاتۇ مازراو قافانىستار عاراب
لایستارا چىچىن داقا .
- (۲) ھارپىسا عاين چالاستا موقۇر (۴) بىشاستا كومىما مىلا : خۇرىو -
خۇرىو ھارپى بوقۇستا موقۇل يالوكۇ (۵) دېشاستار مىلا : كارو - كارو .

http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Lak_arabic_alphabet.JPG&oldid=5111111, licence PD

http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soubor:Griechisches_Stra%C3%9Fenschild.JPG&oldid=1131333, licence PD

佈佈蹠刂迂跃就帽自由，
尊嚴侵權利佈佈平等。衆
傳帽理性侵良心，應當
待衆僥倖徧德一樣。

http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Universal_Declaration_of_Human_Rights_Zhuang_Saw_ndip_Traditional_variant.jpg&oldid=5111111, licence PD

Jak se nazývá
nejpoužívanější
písmo na světě?

O které jazyky se jedná? Určete jaz. rodinu a jaz. větev.

- 1) Todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos y, dotados como están de razón y conciencia, deben comportarse fraternalmente los unos con los otros.²⁾
- 2) Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i sviješću i trebaju jedno prema drugome postupati u duhu bratstva.³⁾
- 3) Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.⁴⁾
- 4) Alle mensen zijn vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn met verstand en geweten begiftigd, en zullen elkander in een geest van broederschap te bejegenen.⁵⁾
- 5) Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa.⁶⁾
- 6) Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve donatılmış olan birlikte kardeşlik ruhu içinde hareket etmeli dirler.⁷⁾

Rozumíte slovenštině?

nezábudka
korčul'ovat'
moriak
vreckovka
púpava
karfiól
bocian
riad
ceruzka
cencúl'

Víte, z jakých jazyků byla do češtiny přejata následující slova?

dabovat

opera

armáda

túra

oliva

deka

omladina

tatránka

jachta

slalom

step

karabáč

orchestr

guláš

tarif

šach

eden

kaolin

tetování

bambus

baobab

kajak

džungle

kakao

mamut

džudo

Poznámky k ukázkám:

Strana 9

¹⁾Azbuka [online], posl. aktualizace 7. 3. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ru%C5%A1tina>

Strana 10

- ²⁾Španělština [online], posl. aktualizace 30. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pan%C4%9Bl%C5%A1tina>
- ³⁾Chorvatština [online], posl. aktualizace 2. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chorvat%C5%A1tina>
- ⁴⁾Finština [online], posl. aktualizace 9. 3. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0v%C3%A9d%C5%A1tina>
- ⁵⁾Nizozemština [online], posl. aktualizace 23. 3. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nizozem%C5%A1tina>
- ⁶⁾Polština [online], posl. aktualizace 29. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pol%C5%A1tina>
- ⁷⁾Turečtina [online], posl. aktualizace 15. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ture%C4%8Dtina>

Seznam pramenů a literatury:

Mužíková, O., Markvartová, B., Klusáčková, L., Jeřábková, E.: Odmaturuj z českého jazyka. Brno: Didaktis 2002. ISBN 80-86285-36-7.

Kostečka, J.: Český jazyk pro 1. ročník gymnázií. Praha: SPN 2005. ISBN 80-7235-135-4.

Mašková, D.: Český jazyk - přehled středoškolského učiva, edice Maturita. Třebíč: Nakladatelství VYUKA.CZ 2010. ISBN: 80-902571-5-1.

Strana 9

Azbuка [online], posl. aktualizace 7. 3. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ru%C5%A1tina>

Strana 10

Španělština [online], posl. aktualizace 30. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pan%C4%9Bl%C5%A1tina>
Chorvatština [online], posl. aktualizace 2. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chorvat%C5%A1tina>
Finština [online], posl. aktualizace 9. 3. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0v%C3%A9d%C5%A1tina>
Nizozemština [online], posl. aktualizace 23. 3. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nizozem%C5%A1tina>

Polština [online], posl. aktualizace 29. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pol%C5%A1tina>
Turečtina [online], posl. aktualizace 15. 4. 2013 [cit. 2013-05-04], Wikipedie.
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ture%C4%8Dtina>

Seznam obrázků:

Strana 4

Jazykové rodiny:

Autor: Sanao, licence Creative Commons, BY-SA, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Les_familles_de_langues_sans_legende.png, licence CC (cit. 2013-05-07)

Strana 8

Slovanské jazyky:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Langues_slaves.png?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-05-07)

Strana 9

Arabské písmo:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lak_arabic_alphabet.JPG?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-05-07)

Řecká abeceda:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Griechisches_Stra%C3%9Fenschild.JPG, licence PD (cit. 2013-05-07)

Čínské znaky:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Universal_Declaration_of_Human_Rights_Zhuang_Sawndip_Traditional_variant.jpg?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-05-07)

Seznam odkazů:

Strana 3

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_jazyk%C5%AF_podle_po%C4%8Dtuv%C4%8D%C3%ADch

Strana 4

http://cs.wikipedia.org/wiki/Indoevropsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Altajsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Uralsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Kavkazsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Dr%C3%A1vidsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Sinotibetsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Austroasijsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Austron%C3%A9sk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Papu%C3%A1nsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Tajsko-kadajsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Afroasijsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Nilosaharsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Nigerokon%C5%BEesk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Kojsansk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Jazyky_na-den%C3%A9
http://cs.wikipedia.org/wiki/Algick%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Eskym%C3%A1cko-aleutsk%C3%A9_jazyky
http://cs.wikipedia.org/wiki/Izolovan%C3%BD_jazyk

Strana 9

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Latinka>

Strana 11

<http://slovniky.lingea.cz/Home.aspx?set=skcz&n=7fffff>

Všechny další objekty použité v tomto výukovém materiálu jsou z databáze SW ActivInspire společnosti Promethean.

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoli další využití podléhá autorskému zákonu.

Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.